

И.М. Костяков «Чібек хур» роман

Романнаң настагы үзик

Пір иртен Паскир, чазыдаң айланып, төзекке чадарға хынмаан. Адын арғамчылап салып, ічезі инек саарға парғаннаң айланғанча, ибде, кирек-чарах нимелер иде, үтертінген.

Ічезі, тоғыстаң айланып, ас-тамах тимнебіскен.

Ана ол туста тасхар, иб алнында, машина күүли түскен.

— Кірерге чарир ба? — тапсаан пір кізі ізік өтіре.

— Чарир, чарир! — нандырған иб ээзі.

— Мин пуларны турада көрглепчем, че олар, тізең, чайғы ибде чазынып алтырлар. Изеннер! — теен, хорма чыланып, ол кізі.

— Изенөктер! — нандырғаннар иб ээлері пір үннең.

Паскир, тур киліп, чабызах столзар одырчих турғыс пирген.

— Одырыңар азыранарға.

— Азыранарға ам даа ирте нимес пе? — чоохтанып ала, холындағы часызын көрібіскен. — Сигіс часха парча, чарир, чарир...

Ізік азып, арғызына тапсаан:

— Борька, кил, азыранып алаң... Сині апарарға килдібіс, Паскир, Москвазар парарзың. Пістің районнаң на пүүн он кізі парча, — теен ол кізі, стол хыринзар одыр чадып.

«Апарарға» теенде, Кадың иней, айағын тудына, ол кізізер кизе көр турыбысхан: пөзік сынның, узун сағаллығ, түгдүр көміскеліг поғда орыс кізі полған.

— Пүүнөк пе, Николай Иванович? — пазох сурған Паскир.

— Я, пүүнөк.

— Тимненмин, хайди парар! — араласхан Кадың иней.

— Тимненерге үр ле бе? Хос кип алып алар, ахчаны піс райисполкомнаң пирербіс.

Анчада шофёры, кічичек арах постығ оол, кір килген.

Изеннескен соонда, теен:

— Хайдағ маңат ибдір.

— Аның даа үчүн чайғы иб адалча... Мин мының алнында Хырғыс чирінде тоғынғам. Анда мындағ иблер киистең иділче, андох хыстапчалар. Көс паризалар, тибее артып, чөрібісчелер...

Иб ээзі ағаа айран сусхан хамыс туда пирген.

— У-у, айран — хынчаң тамаам. Хырғыс чирінде айран-хымыс ісчеңміс, — чоохтанып алып, Николай Иванович улуғ оортамнаң айранны азырып ісчөткен, хачан хамыс түбі хураанда, ідісті ээзіңер сунған: — Ам суксуным ханды! Чахсы!

Позы, ізебінең чызынчах сығара тартып, сағалға чуххан айранны чысхлаан.

Борька сус пирген айранны, ағааох көөгіп, іскен.

Иб ээзі стол тимнеенче, олар тоғыстаңар паза чуртастаңар чоох апарғаннар.

Кадың иней улуғ көдестегі итті табахха сығарғанда, час ит чызы оорынаң хада ибге толған. Чарбалығ үгре, идін сығарып алғанда, поғырап хайнап турған. Итті столға салып, айахха үгре урғлап салған соонда, иб ээзі аалчыларны олох турған чабыс столзар одыртхан.

Олар азыранғанча, Кадың иней, туразар парып, Пас-кирнің кип-азағын тимнеен, азых-түлүк сукх пирген.

— Ам пабаңа тоғаспинох парчазың ма, палам? — теен ічезі, ибге кіріп.

— Хайди полар, саңай парбинчам нооза.

Хачан ол прай тимге сыхханда, Николай Иванович машинаа одырған. Аны көре, Паскир ічезінең пір-ікі сөс алызарға маңнанған. Машиназар одырғанда, ічезі соонаң тапсап халған:

— Чахсы чөр кил, палам!

Хачан машина, тадыри түзіп, орнынаң тибіриде, Кадың иней, ойлап киліп, машина сүлейкезін өтіре хысхырған:

— Паскир, чібек хурың ноға хурчанмадың?!

Машина ізии азылғанда, іңезі пазох хатаан:

— Чібек хурың чи ноға хурчанмадың?

— Э-э, сыннаң даа...

Паскир машинадаң түзе сегірген. Анчада іңезі узун чачахтығ чалбах тигір хурына төй чібек хурны, чаза тудып, Паскирнің пиліне сари тартхан.

— Чідірдің, палам, хайралла! — тапсаан іңезі пазох.

Чібек хурның чачахтары аның ікі нанына толдыра, узун сүрместіг хыстың сазы иңніне чайылған чіли, чилбірезе түскеннер.

Машина чөрібіскен. Паскир, аал аразында Тана көрінер, арса, тіп, ибіре көрглеен — анзы көрінмеен. Машина соондағы тозын аал аразын тулғи чаабысхан.

Сурығ паза идер тоғыс

1. Паскир кибірліг сөбіреде төреенін паза өскенін кире чіленер.
2. Чібек хур нима таныхтапча?